



تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

محسن خوش‌طینت^۱

محمد امیدى‌نژاد^۲

امین بهراملو فرد^۳

چکیده

این پژوهش، به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار کشور پرداخته است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۳ بانک پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی هفت ساله از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ است. در این پژوهش متغیر وابسته شامل نسبت‌های بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام است. همچنین متغیرهای مستقل شامل مالکیت خصوصی، مالکیت دولتی، تمرکز مالکیت، شاخص حاکمیت شرکتی و ریسک اعتباری است. در این پژوهش، حاکمیت شرکتی با ایجاد شاخص مرکبی از ۵ گروه مسئولیت هیئت مدیره، ساختار هیأت مدیره، حقوق سهامداران، شفافیت و افشا و کمیته حسابرسی به دست آمده است. برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش، تعداد چهار فرضیه با عنوان تأثیر ساختار مالکیت، تمرکز مالکیت، ریسک اعتباری و اجرای سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر سودآوری بانک‌های خصوصی با استفاده از مدل‌های رگرسیون ترکیبی مورد آزمون قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که ساختار مالکیت بر بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام بانک‌های خصوصی تأثیر ندارد. تمرکز مالکیت و ریسک اعتباری بر بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام بانک‌های خصوصی تأثیر معکوس دارد. همچنین سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام بانک‌های خصوصی تأثیر مستقیم دارد.

واژه‌های کلیدی: ساختار مالکیت، عملکرد، مالکیت دولتی، تمرکز مالکیت، حاکمیت شرکتی

^۱ دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه خاتم، دانشکده مدیریت و مالی، تهران، ایران. Khoshtinatnik@yahoo.com

^۲ استادیار گروه اقتصاد مالی، مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران، دانشکده اقتصاد، تهران، ایران. omidynejad@yahoo.com

^۳ کارشناس ارشد حسابداری، گروه حسابداری، دانشگاه خاتم، دانشکده مدیریت و مالی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
bahramlooamin@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۰/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۹/۰۳

مقدمه

بانکداری، بخش مهمی از هر نظام مالی است. در اقتصادهای ملی، بانک‌ها به‌عنوان نهادهای مالی نقش واسطه‌گری مالی را به‌عهده دارند و کارکردهای پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال و رشد در اقتصاد ملی تحت تأثیر تصمیمات، اقدامات و عملیات بانک‌ها است. با توجه به بانک محور بودن اقتصاد کشور، بانک‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عنصر بازار پولی نقش بسیار مهمی را در اقتصاد کشور ایفا می‌کنند. با گسترش بازارهای مالی، فعالیت بانک‌ها و مؤسسات مالی ابعاد گسترده‌تری به خود گرفته و بدون شک توسعه اقتصادی بدون توجه به نقش بانکداری و بازارهای پولی امکان‌پذیر نیست. بانک‌ها، اصلی‌ترین تأمین‌کننده منابع مالی بخش‌های واقعی اقتصاد (صنعت، کشاورزی و خدمات) محسوب شده و در کنار کارکرد اصلی خود (تجهیز و تخصیص بهینه منابع و ارائه خدمات متنوع به مشتریان)، به‌دنبال درآمدزایی و کسب سود همانند سایر مؤسسات اقتصادی می‌باشند. موضوع عملکرد مالی همواره از جمله موضوعات مطرح در حوزه ادبیات مالی بوده است و موجب نگرانی اصلی دست‌اندرکاران کسب و کار در همه نوع سازمانی نیز است؛ زیرا عملکرد مالی، بر سلامت سازمانی دلالت داشته و سرانجام موجب بقای آن است. عملکرد بالا منعکس‌کننده اثربخشی و کارایی بالای مدیریت در استفاده از منابع شرکت است و این به نوبه خود در سطح وسیع به اقتصاد کشور کمک می‌کند. نتیجه نهایی تمام فعالیت‌ها، تصمیمات مالی و برنامه‌ها در فعالیت سودآوری انعکاس پیدا می‌کند. سودآوری به توانایی سازمان در کسب درآمد و سود اشاره می‌کند. سودآوری بانک باید با سایر اهداف مالی مانند رشد درآمد و افزایش کیفیت دارایی‌ها هماهنگ باشد. بانکداری خصوصی با توجه به انعطاف بالا و تنوع در عرضه خدمات بانکی توانسته نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای سطح بانکداری داشته باشد. این پژوهش برای شناسایی عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌های خصوصی انجام گرفته است. بررسی پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که سودآوری بانک‌ها تحت تأثیر متغیرهای ساختار مالکیت، تمرکز مالکیت، ریسک اعتباری و اجرای سازوکارهای حاکمیت شرکتی است.

مبانی نظری

واژه مالکیت در فرهنگ معین (۱۳۸۴) به معنی حقی است که انسان نسبت به شیء دارد و می‌تواند هرگونه تصرفی در آن بنماید، بجز آنچه که مورد استثنای قانون است. منظور از ساختار مالکیت، مشخص کردن بافت و ترکیب سهامداران شرکت و بعضاً مالک عمده نهایی سهام آن شرکت است. ساختارهای مالکیت می‌توانند بر فرآیند حاکمیت و عملکرد بانک تأثیر بگذارند.

مسئله «خصوصی‌سازی»، از وظایف پیش‌بینی نشده جهانی در ربع آخر قرن بیستم بود. هدف از خصوصی‌سازی سازمان‌ها، خروج از اهداف سیاسی دولت و راهبرد افزایش سودآوری و کارایی بوده است تا در شرایط خاص، تصمیماتی اتخاذ کنند که باعث اثربخشی بهتر اهداف سازمان شود. طی این دوره، کشورهای جهان، جلوه‌های مختلفی از خصوصی‌سازی را بدون توجه به سابقه اقتصادی، جهت‌گیری‌های سیاسی، و مواضع ایدئولوژیک خود معرفی کردند؛ این در حالی است که خصوصی‌سازی می‌تواند با رویکرد تدریجی محقق شود. گاهی پیچیدگی شبکه دیوان سالاری در بخش دولتی به یک «خصلت ذاتی» تبدیل شده به‌طوری که سازمان‌های دولتی را بعضاً به سمت ناکارآمدی سوق داده است به‌طوری که ایجاد تغییر در این سازمان‌ها عملاً غیرممکن می‌نماید که این مسئله حاکی از این شاهد تجربی است که تغییر مالکیت از دولتی به خصوصی لزوماً درمانی برای سازمان نمی‌باشد.

تحقیقات لاپورتا، لوپزدوسیلان، و شلیفر^۱ (۲۰۰۰)، در مورد یکی از مهمترین مباحث مورد بحث در ادبیات، یعنی اثر مناسبات قانونی بر تمرکز مالکیت و ساختار مالکیت بوده است. اخیراً مشخص شده است که چارچوب قانونی، تنها یکی از مظاهر ساختار تشکیلاتی است. این رویکرد بیانگر این است که تصمیمات سرمایه‌گذاران براساس محیط تشکیلاتی شکل می‌گیرد و بنابراین، از سازمانی به سازمان دیگر، متفاوت است. مؤسسه یک چارچوب حقوقی (قانون، مقررات، سنت‌ها، روش‌ها، آداب و رسوم، و غیره) دارد که شامل سازوکاری است که باعث تسهیل بررسی تضاد منافع می‌شود. اگر آیین نامه تضاد منافع به‌خوبی تدوین شده باشد، حضور سهامداران بزرگ می‌تواند به نفع سهامداران کوچک باشد و باعث افزایش بازده سرمایه‌گذاری و ارزش شرکت می‌گردد. بنابراین، شرکت‌های دارای سهامداران بزرگ می‌توانند نظارت دقیق‌تری بر عملکرد مدیران داشته باشند.

اثر مثبت تمرکز مالکیت بر عملکرد شرکت (که با سودآوری و ارزشیابی سنجیده می‌شود)، در بیشتر تحقیقات بررسی شده است. تمرکز مالکیت می‌تواند باعث کاهش مشکلات ناشی از واگرایی منافع گردد. براساس تحقیقات شلیفر و ویشنی^۲ (۱۹۹۷)، تمرکز بیشتر حق رأی می‌تواند باعث ایجاد انگیزه بیشتر برای کنترل سهامداران برای کسب منافع شخصی شود. اما تحقیقات دیگر اثرات منفی به‌دست آورده‌اند. بورکارت، گرومب، و پانونزی^۳ (۱۹۹۷) گفته‌اند که افزایش کنترل باعث کاهش خودآگاهی مدیران می‌شود که نهایتاً انگیزه خود را از دست می‌دهند، که با عنوان «بیش‌کنترلی» شناخته می‌شود.

^۱ La Porta, Lopez-de-Silanes and Shleifer

^۲ Shleifer and Vishny

^۳ Burkart, Gromb and Panunzi

مطالعات نشان می‌دهد که برعکس کشورهای مثل چین و ژاپن، در انگلستان بین تمرکز مالکیت از یک سو و بازده و ارزش شرکت از سوی دیگر، رابطه منفی معناداری وجود دارد (هان و سوک، ۲۰۰۶).^۱ آبی و ساباتو^۲ (۲۰۱۲) دریافتند که سهامداران بزرگ، مثل سرمایه‌گذاران شرکتی، نمی‌توانند نظارت مؤثری در رابطه با ریسک‌های پذیرفته شده توسط بانک‌ها ارائه دهند و در نتیجه، عملکرد بانک را افزایش دهند.

نتایج پژوهش میلر و نولاس^۳ (۱۹۹۷)، مبین وجود رابطه منفی بین ریسک اعتباری و سودآوری سیستم بانکی است. رابطه منفی به این دلیل ایجاد شده است که افزایش ریسک اعتباری منجر به بالا رفتن سطح ذخایر مشکوک‌الوصول بانک‌ها و به تبع آن افزایش هزینه‌های بانک‌ها می‌شود، از این رو، با افزایش سطح ریسک اعتباری، سودآوری بانک کاهش می‌یابد (شوال پور و اشعری، ۱۳۹۲).

تحقیقات خارجی

دگناو دینبرو و ونگ^۴ (۲۰۱۷) به بررسی اثر مالکیت دولتی و خصوصی بر سودآوری بانک‌های تجاری در اتیوپی پرداختند. این تحقیق از داده‌های تابلویی ۸ بانک در اتیوپی برای دوره ۲۰۱۴-۲۰۰۵، استفاده می‌کند. در این تحقیق، از بازده حقوق صاحبان سهام به عنوان معیار سودآوری استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که بانک‌های تجاری دولتی طی این دوره، عملکرد بهتری نسبت به بانک‌های تجاری خصوصی داشته‌اند. از میان متغیرهای کنترلی مورد استفاده، اندازه بانک، نقدینگی، وام و پیش‌پرداخت و سرمایه‌گذاری بانک تأثیر معناداری بر سودآوری بانک‌های تجاری داشته‌اند.

مماتزاکیس، ژانگ، و ونگ^۵ (۲۰۱۷) به بررسی نوع مالکیت و عملکرد بانک‌های تجاری چین پرداختند. یافته‌های اصلی مربوط به تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک نشان می‌دهد که بانک‌های دارای سهامداران دولتی دارای عملکرد ضعیف‌تر و سودآوری کمتر می‌باشند. علاوه بر این، بانک‌های دارای سهامداران خصوصی داخلی معمولاً دارای سودآوری بالاتری هستند. همچنین، مالکیت خارجی بیشتر بر عملکرد بانک تأثیر منفی دارد. به علاوه، تنوع مالکیت با عملکرد بانک رابطه مثبت داشته و بانک‌های دارای مالکیت متمرکز دارای عملکرد بدتری هستند.

¹ Han and Suk

² Aebi and Sabato

³ Miller and Nulas

⁴ Dagnaw Dinberu and Wang

⁵ Mamatzakis, Zhang and Wang

فتحی و البنان^۱ (۲۰۱۷) به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بانک بر عملکرد بانک در خاورمیانه و شمال آفریقا (منطقه منا) با استفاده از داده‌های تابلوی ۱۳۷ بانک تجاری طی دوره ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ در ۱۲ کشور در منطقه منا با استفاده از روش «کارت امتیازی متوازن» پرداختند. نتایج نشان می‌دهند که مالکیت دولت و مالکیت خارجی تأثیر معنادار آماری مثبتی بر عملکرد بانک دارند. برعکس، مالکیت خصوصی داخلی و تمرکز مالکیت دارای تأثیر معنادار منفی بر عملکرد بانک می‌باشند.

بورخیس و عمری^۲ (۲۰۱۶) به بررسی اثرات تمرکز مالکیت بر عملکرد بانک و ریسک نکول تحت رژیم‌های قانونی و نظارتی مختلف پرداختند. آن‌ها روشی را پیشنهاد می‌کنند که شامل تحلیل تطبیقی بین ۴۴ بانک اسلامی و ۱۱۴ بانک سنتی طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۰۰ است. این تحقیق نشان می‌دهد که بانک‌های سنتی دارای ساختار مالکیت متمرکزتر نسبت به بانک‌های اسلامی هستند. به علاوه، بانک‌های دارای کنترل متمرکز دارای عملکرد ضعیف‌تر و ریسک ورشکستگی بیشتر نسبت به سایر بانک‌ها می‌باشند.

اکانایاک و پریمراتنه^۳ (۲۰۱۶) به بررسی تأثیر مالکیت خصوصی و دولتی بر کارایی عملکرد بانک‌های سریلانکا براساس پانل متوازن ۱۱ بانک تجاری طی دوره ۲۰۱۴-۲۰۰۵ می‌پردازند. یافته‌ها نشان می‌دهند که بانک‌های دولتی در بازده حقوق صاحبان سهام، سود و زیان، ذخیره وام، هزینه سربار و نسبت درآمد بهره بهتر هستند، در حالی که بانک‌های خصوصی در حاشیه بهره، ریسک اعتباری، بازده دارایی‌ها و هزینه استخدام بهترند. این نتایج نشان می‌دهد که سطح کارایی بانک‌های دولتی و خصوصی داخلی در این دو نوع مالکیت چندان تفاوتی ندارد.

نگوین، تران، دین، لائی، و فام^۴ (۲۰۱۵) به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌ها در ویتنام پرداختند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که حاکمیت شرکت در بانک‌ها، تمرکز مالکیت و درصد مالکیت خصوصی از عوامل کلیدی دارای تأثیر مثبت بر عملکرد بانک‌های تجاری ویتنام هستند. در عین حال، نسبت ریسک اعتباری بر سودآوری بانک‌ها تأثیر منفی دارد. بدین ترتیب، در حال حاضر، فرآیند تجدید ساختار بانک‌های تجاری در ویتنام بیشتر بر تقلیل اثرات منفی متمرکز بوده و توجهی به ارتقای عوامل مثبت نمی‌شود.

¹ Fathi and El Bannan

² Bourkhis and Omri

³ Ekanayake and Premerathne

⁴ Nguyen, Tran, Dinh, Lai and Pham

نورلان، مونووار و کونجونگ^۱ (۲۰۱۵) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و عملکرد بانک‌های تجاری روسیه پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهند که مالکیت خارجی دارای اثر مثبت بر عملکرد بانکی است، بنابراین از این دیدگاه پشتیبانی می‌کند که سرمایه‌گذاران خارجی اقدامات حاکمیت شرکتی خوبی برای بهبود عملکرد به‌همراه می‌آورند. اما نشان می‌دهد که رابطه مثبتی بین مالکیت تجاری و عملکرد وجود ندارد. به‌طور مشابه، نتایج نشان می‌دهند که مالکیت دولتی با عملکرد رابطه‌ای ندارد. آن‌ها معتقدند که این تحقیق نشان می‌دهد که سازوکارهای حاکمیتی با اقتصادهای خاص مثل روسیه، رابطه و هم‌افزایی دارند.

سریری^۲ (۲۰۱۵) تأثیر میزان افشای حاکمیت شرکتی بر عملکرد بانک را با ایجاد شاخص افشای حاکمیت شرکتی در ۲۷ بانک اسلامی در ۵ کشور شورای همکاری خلیج فارس را طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۱۱ بررسی می‌کند. رابطه مثبت و معناداری بین شاخص افشای حاکمیت شرکتی و عملکرد بانک با استفاده از بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام وجود دارد که بیانگر این است که بانک‌های دارای حاکمیت خوب بهتر از بانک‌های دارای حاکمیت ضعیف عمل می‌کنند. همچنین معلوم شد که شاخص افشای حاکمیت شرکتی بر کیو تو بین به‌طور مثبت تأثیر می‌گذارد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که سه بُعد حاکمیت شرکتی (هیأت‌مدیره، هیأت سرپرستی شرعی، ریسک مدیریت) بر اساس بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام مثبت و معنادار هستند. دلیل روشنی وجود دارد که ساختار هیأت‌مدیره، وظیفه هیأت سرپرستی شرعی و پیاده‌سازی کمیته مدیریت ریسک نقش مهمی در عملکرد بانک‌های اسلامی ایفا می‌کنند.

البیدهانی^۳ (۲۰۱۵) به بررسی اثر سازوکارهای درونی حاکمیت شرکتی مثل ساختار هیأت‌مدیره، ساختار مالکیت و حسابرسی و سایر متغیرها مثل اندازه بانک و قدمت بانک بر عملکرد مالی بانک می‌پردازد. نمونه این تحقیق شامل بانک‌ها سنتی و اسلامی در هفت کشور شبه جزیره عرب است. از تحلیل رگرسیون حداقل مربعات معمولی برای آزمایش این اثر استفاده شد. نتایج نشان می‌دهند که رابطه معناداری بین حاکمیت شرکتی و سودآوری بانک وجود دارد. جلسات هیأت‌مدیره و قدمت بانک دارای اثر مثبت و معنادار با بازده حقوق صاحبان سهام هستند. در عین حال، استقلال هیأت‌مدیره و اندازه بانک دارای اثر منفی و معنادار بر بازده دارایی‌ها هستند. به‌علاوه، در حالی که قدمت بانک و

¹ Nurlan, Monowar, and Keun Jung

² Sariri

³ Al-Baidhani

کمیته‌های هیأت‌مدیره دارای اثر مثبت بر حاشیه سود هستند، تمرکز مالکیت دارای اثر منفی بر معیار سودآوری است.

الامارنه^۱ (۲۰۱۴) به بررسی اثر ساختار مالکیت و حاکمیت شرکتی بر عملکرد بانکی (سودآوری و کارایی عملیاتی) می‌پردازد. این تحقیق، بر داده‌های عمومی نمونه‌ای از ۱۳ بانک پذیرفته شده در بورس اردن طی سال‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۰ تکیه دارد. این تحقیق نشان داد که تمرکز مالکیت دارای اثر مثبت و معنادار بر عملکرد بانکی (سودآوری) می‌باشد، در حالی که مالکیت خارجی دارای اثر مثبت بر عملکرد بانکی (کارایی عملیاتی) است. یافته مهم دیگر این است که با افزایش اندازه هیئت‌مدیره، عملکرد بانکی (سودآوری) افزایش می‌یابد که بیانگر ضرورت استانداردهای حاکمیت شرکتی خوب برای بانک‌ها و سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان است.

کیروری^۲ (۲۰۱۳) در مقاله‌ای با عنوان «اثرات ساختار مالکیت بر سودآوری بانک در کنیا» به بررسی اثر ساختار مالکیت بر سودآوری بانک در کنیا پرداخت. نتایج مطالعه نشان داد که تمرکز مالکیت و مالکیت دولتی بر سود بانکی تأثیر منفی دارد، در حالی که مالکیت خارجی و مالکیت داخلی اثرات مثبت و قابل توجهی در سود بانکی دارد. مطالعه نتیجه می‌گیرد که تمرکز مالکیت بالاتر و مالکیت دولتی به کاهش سودآوری در بانک‌های تجاری می‌انجامد در حالی که مالکیت داخلی و خارجی بالاتر به سوددهی بالاتر در بانک‌های تجاری خواهد انجامید.

کوبیسی و سان^۳ (۲۰۱۰) در تحقیق خود تحت عنوان ساختار مالکیت و عملکرد بانک‌ها در منطقه منا تأثیر زیاد ساختار مالکیت بر عملکرد بانکی را دریافتند. در تحقیق آن‌ها، بانک‌های خصوصی، به‌ویژه بانک‌های خارجی، شاخص عملکرد بهتری نسبت به بانک‌های نمونه داشتند. در عین حال، بانک‌های دولتی آخرین جایگاه را در رتبه‌بندی و عملکرد احراز می‌کنند. سرانجام، آن‌ها نتیجه گرفتند که بانک‌های پذیرفته شده در بازارهای بورس و دارای مالکیت خارجی، تأثیر معنادار بیشتری بر عملکرد در منطقه منا دارند.

آندرس و والادو^۴ (۲۰۰۸) به بررسی حاکمیت شرکتی در بانکداری پرداختند. تعداد نمونه این تحقیق ۶۹ بانک از شش کشور سازمان همکاری و توسعه اقتصادی و دوره تحقیق از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۶ می‌باشد. عملکرد بانک با نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری شرکت اندازه‌گیری شده است و

¹ Al-Amarnah

² Kiruri

³ Kobeissi and Sun

⁴ Andres and Vallelado

همچنین از دو شاخص بازده دارایی‌ها و بازده بازار سالانه سهامداران بانک برای ارزیابی عملکرد بانک‌ها استفاده شده است. برای ارزیابی اندازه، ترکیب و عملکرد هیأت‌مدیره از تعداد اعضای هیأت‌مدیره، نسبت اعضای غیر موظف و تعداد جلسات هیأت‌مدیره در سال استفاده شده است. در این تحقیق ارتباطی U شکل بین اندازه هیأت‌مدیره و عملکرد بانک و همچنین بین ترکیب مدیران غیر اجرایی و عملکرد یافت شد. نتایج نشان داد که ترکیب و اندازه هیأت‌مدیره با توانایی مدیران برای نظارت و مشاوره مدیریتی مرتبط هستند و هیأت‌مدیره مستقل غیرموظف و بزرگتر ممکن است در نظارت و عملکرد مشورتی کارا تر ظاهر شود و ارزش بیشتری ایجاد کند.

تحقیقات داخلی

نخعی و زهرایی (۱۳۹۶) به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و عملکرد واسطه‌های مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ پرداختند. با استفاده از روش حذف سیستماتیک نمونه نهایی ۲۹ بانک و شرکت‌های سرمایه‌گذاری می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان داد که ساختار مالکیت (نهادی، حقیقی و تمرکز مالکیت) بر بازده دارایی تأثیر معناداری دارند. اما ساختار مالکیت (نهادی، حقیقی و تمرکز مالکیت) بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معناداری ندارند. امیدینژاد، خوش‌طینت نیک‌نیت و سالاروند مجد (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و شاخص‌های آن با عملکرد مالی بانک‌های خصوصی کشور از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ پرداختند. متغیر وابسته عملکرد مالی شرکت می‌باشد که با نرخ بازده دارایی‌ها و نرخ بازده سرمایه سنجیده می‌شود. متغیرهای مستقل نیز شامل ساختار کمیته، چارچوب کنترل داخلی، شفافیت سازمانی، تعداد اعضای هیأت‌مدیره، متوسط سابقه خدمت اعضای هیأت‌مدیره، نسبت تعداد مردهای هیأت‌مدیره، سهم مالکیت سهامدار عمده و نسبت تعداد هیأت‌مدیره غیرموظف به کل هیأت‌مدیره می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در بانک‌های خصوصی بین حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین ساختار کمیته، چارچوب کنترل داخلی، شفافیت سازمانی، تعداد اعضای هیأت‌مدیره، سهم مالکیت سهامدار عمده و نسبت تعداد اعضای هیأت‌مدیره غیرموظف به کل هیأت‌مدیره و عملکرد مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد. اما بین متوسط سابقه خدمت اعضای هیأت‌مدیره، نسبت تعداد مردهای هیأت‌مدیره و عملکرد مالی بانک‌های خصوصی ارتباط معنی‌داری یافت نشد. شیرینی، اشراقی، محمدی و جعفری‌نیا (۱۳۹۵) به بررسی حاکمیت شرکتی بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان

می‌دهد که بین نسبت مالکیت مدیریتی و سودآوری بانک‌ها رابطه معناداری وجود دارد ولی بین دوگانگی نقش مدیریت، نسبت مدیران غیرموظف، سهامداران نهادی و اندازه هیأت‌مدیره با سودآوری بانک‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

نیستانی و ایزدی (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در تحلیل‌ها از داده‌های ۱۱ بانک در فاصله زمانی ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۹۳ استفاده شده است. تحقیق فوق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ شیوه جمع‌آوری داده‌ها از نوع تحقیقات نیمه تجربی بوده و همچنین شیوه پژوهش به صورت همبستگی می‌باشد. انجام کار در قالب فرضیه اصلی و پنج فرضیه فرعی انجام شده است. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که متغیرهای تمرکز مالکیت و مالکیت نهادی تأثیر مثبت و مالکیت مدیریتی تأثیر منفی معناداری بر نرخ بازده دارایی‌ها در بانک‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران دارند. همچنین متغیرهای استقلال مدیران و اندازه هیأت‌مدیره تأثیر غیرمعناداری بر نرخ بازده دارایی‌ها در بانک‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران دارند.

امیدی‌نژاد، خوش‌طینت نیک‌نیت و یوسفی (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین ریسک اعتباری و سودآوری ۱۸ بانک دولتی و خصوصی ایران طی دوره زمانی ۸۸ تا ۹۳ پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد بین دو شاخص اندازه‌گیری ریسک اعتباری به ترتیب نسبت تسهیلات غیرجاری به مجموع تسهیلات اعطایی و مجموع تسهیلات اعطایی به سپرده‌ها با سودآوری بانک، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین نسبت هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول با بازده دارایی‌ها رابطه منفی و معنادار و با بازده حقوق صاحبان سهام عدم رابطه معنادار وجود دارد.

گل ارضی و مهمان‌نوازان (۱۳۹۳) به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. برای اندازه‌گیری عملکرد بانک‌ها، از دو شاخص ریسک و بازده استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شکل می‌دهند. با انجام این تحقیق مشخص شد هنگامی که از ریسک به عنوان شاخص عملکرد استفاده می‌شود ساختار مالکیت اثری مثبت و معنادار بر عملکرد بانک‌ها دارد. در مقابل زمانی که از بازده شاخص عملکرد استفاده می‌شود ساختار مالکیت اثری بر عملکرد بانک‌ها ندارد.

چشمی و استاد (۱۳۹۳) به بررسی تأثیر نوع مالکیت بانک‌ها بر عملکرد آنان در صنعت بانکداری ایران طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۲ پرداختند. متغیر عملکرد بانک‌ها براساس نرخ بازده دارایی‌ها و متغیر مالکیت براساس سه نوع مالکیت شامل دولتی، شبه دولتی و خصوصی سهام بانک‌ها اندازه‌گیری شده است.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد تأثیر نوع مالکیت دولتی بر عملکرد بانک‌ها معنادار و منفی است. در حالی که مالکیت شبه دولتی و مالکیت خصوصی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد بانک‌ها در ایران دارند. رحیمیان، محمدی و صالحی‌راد (۱۳۹۲) پس از بررسی ویژگی‌های خاص سیستم بانکی به بررسی تجربی تأثیر سه دسته سازوکارهای حاکمیت شرکتی (ساختار مالکیت، ساختار هیأت‌مدیره و حسابرسی) بر عملکرد بانک‌های ایرانی پرداختند. یافته‌های حاصل از بررسی اطلاعات مربوط به ۷۸ شرکت طی بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ با استفاده از الگوی داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی، نشان می‌دهد که سازوکارهای حاکمیت شرکتی به‌طور کلی بر عملکرد بانک‌ها مؤثر است. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که درصد مالکیت سهامداران عمده رابطه‌ای مثبت و معناداری با عملکرد بانک دارد. همچنین بین تفکیک وظایف مدیرعامل از هیأت‌مدیره و کیفیت حسابرسی با عملکرد بانک رابطه‌ای منفی و معنی‌داری وجود دارد. از طرفی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین اندازه هیأت‌مدیره و درصد اعضای غیرموظف هیأت‌مدیره با عملکرد بانک رابطه‌ای معنادار وجود ندارد.

الوانی و شجاعتیان (۱۳۸۸) به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و عملکرد بانک‌ها و بیمه‌های خصوصی طی سال‌های ۸۴ تا ۸۷ پرداختند. در این تحقیق به رابطه بین شاخص‌های حاکمیت شرکتی شامل ترکیب هیأت‌مدیره، ساختار مالکیت، حسابرسی داخلی با بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام پرداخته شده است. یافته‌های تحقیق ناشی از آن است که ما بین اندازه هیأت‌مدیره، نسبت اعضای غیرموظف به اعضای موظف و نسبت سرمایه‌گذاران نهادی و عملکرد بانک‌ها رابطه معناداری وجود دارد و ما بین حسابرسی داخلی و عملکرد بانک‌ها رابطه معناداری وجود ندارد. در بیمه‌های خصوصی تنها مابین اندازه هیأت‌مدیره و عملکرد مالی رابطه معناداری وجود دارد و مابین سایر شاخص‌های حاکمیت شرکتی ارتباطی یافت نشد.

شرکت‌های مالی، به‌ویژه بانک‌ها، با شرکت‌های غیرمالی فرق دارند. بیشتر این تفاوت‌ها ناشی از موارد زیر است:

۱- قوانین

۲- ساختار سرمایه بانک‌ها (تأمین بودجه از طریق سپرده و اهرم زیاد)

۳- پیچیدگی و تیرگی ساختار و فعالیت آن‌ها

نقش بانک‌ها در توسعه اقتصادی هر کشوری انکارناپذیر است و با توجه به متفاوت بودن ویژگی‌های بانک‌ها با شرکت‌ها، در کشور مقاله‌ای یافت نشد که به‌طور تخصصی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را مورد بررسی قرار دهد. در این مقاله، ما شکاف تحقیقاتی

نقش ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را با استفاده از متغیرهای مستقل شاخص حاکمیت شرکتی، تمرکز مالکیت، مالکیت خصوصی و مالکیت دولت پر می‌کنیم. طی بررسی‌های به عمل آمده، در مقاله‌های خارجی و داخلی، مالکیت خصوصی و دولتی با توجه به تعریف عملیاتی صورت گرفته، مورد آزمون قرار نگرفته است. همچنین ابعاد مختلف حاکمیت شرکتی به صورت جداگانه مورد ارزیابی قرار گرفته است. با این تفاسیر، وابستگی ابعاد مختلف حاکمیت شرکتی به هم نادیده گرفته می‌شود. از آنجا که اثربخشی یک بُعد می‌تواند مشروط به بُعد دیگر باشد، عدم ارزیابی نقش هر سازوکار به صورت جداگانه بسیار مهم است. در این مقاله حاکمیت شرکتی با ایجاد شاخصی مرکب از ۵ گروه مسئولیت هیئت‌مدیره، ساختار هیأت‌مدیره، حقوق سهامداران، شفافیت و افشا و کمیته حسابرسی به دست می‌آید.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها براساس تحقیق نگوین، تران، دین، لائی و فام (۲۰۱۵) تحت عنوان تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌ها می‌باشد.

فرضیه اول: ساختار مالکیت بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مؤثر است.

فرضیه دوم: تمرکز مالکیت بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مؤثر است.

فرضیه سوم: ریسک اعتباری بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مؤثر است.

فرضیه چهارم: اجرای سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مؤثر است.

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق براساس هدف، کاربردی است، به این دلیل که هدف آن توسعه دانش کاربردی در زمینه‌ای خاص می‌باشد و از لحاظ روش تحقیق مورد استفاده توصیفی، از نوع مطالعات علمی و روش‌شناسی تحقیق از نوع پس رویدادی است. در این مطالعه، برای این که نمونه پژوهش، نماینده مناسب و همگنی از بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی هفت ساله از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ باشد، برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری حذفی سیستماتیک استفاده شده است. در این راستا، نمونه آماری این تحقیق شامل تمام بانک‌هایی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که شرایط ذیل را دارا باشند:

$\neq$ پایان سال مالی آن، پایان اسفند هر سال باشد.
 $\neq$ طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۴ سال مالی خود را تغییر نداده باشد.
 $\neq$ اطلاعات افشا شده به همراه یادداشت‌های توضیحی مورد نیاز برای محاسبه متغیرهای مورد استفاده در تحقیق، در دسترس باشد.
 پس از اعمال شرایط فوق، ۱۳ بانک پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند و در مجموع ۹۱ سال - بانک مورد بررسی قرار گرفتند.
 در راستای آزمون فرضیه‌های تحقیق از این مدل استفاده شده است:

$$\frac{AAA}{EEE} = b_0 + b_1 OC_{it} + b_2 SO_{it} + b_3 PO_{it} + b_4 GGI_{it} + NNPL_{it} + \varepsilon_{it} \quad \text{رابطه (۱)}$$

متغیر وابسته Y: نتایج عملیات بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با استفاده از بازده حقوق صاحبان سهام^۱ یا بازده دارایی‌ها^۲ طی دوره ۱۳۸۸-۱۳۹۴ سنجیده شده است.

$$\text{بازده دارایی‌ها} = \frac{\text{سود خالص قبل از کسر مالیات}}{\text{جمع دارایی‌ها}} \quad \text{رابطه (۲)}$$

$$\text{بازده حقوق صاحبان سهام} = \frac{\text{سود خالص پس از کسر مالیات}}{\text{جمع حقوق سهام}} \quad \text{رابطه (۳)}$$

در این پژوهش سعی می‌شود ساختار مالکیت بانک‌ها را با تأکید بر شاخص حاکمیت شرکتی، تمرکز مالکیت، مالکیت خصوصی و مالکیت دولت ارزیابی و تأثیر آن بر عملکرد بانک‌ها را بسنجیم. برای اندازه‌گیری متغیر مستقل از ابعاد زیر استفاده شده است:

تمرکز مالکیت^۳ که برابر است با مجموع درصد سهام تحت مالکیت ۵ سهامدار عمده.
 مالکیت دولت^۴ که برابر است با درصد سهام سازمان‌ها و نهادها و شرکت‌های تحت تملک دولت.

^۱ Return On Equity (ROE)

^۲ Return On Assets (ROA)

^۳ Ownership Concentration (OC)

^۴ State Ownership (SO)

مالکیت خصوصی^۱ که برابر است با درصد مالکیت سهامداران نهادهای غیردولتی. شاخص حاکمیت شرکتی^۲ برای سنجش شاخص حاکمیت شرکتی از سنجش‌های حاکمیت شرکتی که کومار^۳ (۲۰۱۱) در تحقیق خود تحت عنوان فرمول‌بندی شاخص حاکمیت شرکتی: همسویی با بانک‌های تجاری نپال استفاده نموده است، الگوبرداری شده و متناسب با شرایط واقعی بانک‌ها بومی‌سازی شده است. این شاخص مرکب از پنج گروه شامل مسئولیت هیأت‌مدیره، ساختار هیأت‌مدیره، افشا و شفافیت، حقوق سهامداران و کمیته حسابرسی است. ریسک اعتباری^۴ که برابر است با نسبت وام‌های سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات پرداخت شده.

نگاره شماره ۱: تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

نوع متغیر	نام متغیر	نماد متغیر	تعریف عملیاتی
وابسته	بازده دارایی‌ها	ROA	نسبت سود خالص قبل از کسر مالیات به جمع دارایی‌ها
	بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	نسبت سود خالص پس از کسر مالیات به جمع حقوق صاحبان سهام
مستقل	تمرکز مالکیت	OC	مجموع درصد سهام تحت مالکیت ۵ سهامدار عمده
	مالکیت دولت	SO	درصد سهام تحت مالکیت دولت یا سازمان‌ها و نهادهای شرکت‌های تحت تملک دولت
	مالکیت خصوصی	PO	درصد مالکیت سهامداران نهادهای غیردولتی
	شاخص حاکمیت شرکتی	CGI	این متغیر بیانگر امتیازی است که به حاکمیت شرکتی داده می‌شود. نمره‌گذاری توسط محقق براساس گزارش هیأت‌مدیره به مجمع عمومی عادی صاحبان سهام و صورت‌های مالی حسابرسی شده بانک‌ها به صورت صفر و یک انجام گرفته و مجموع آن به نسبت تبدیل و متغیر نهایی شکل گرفته شده است (پیوست شماره یک).
	ریسک اعتباری	NPL	نسبت وام‌های سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات

¹ Private Ownership (PO)² Corporate Governance Index (CGI)³ Kumar⁴ Non-Performing Loan (NPL)

توصیف متغیرهای مورد مطالعه تحقیق

مدل مفهومی این پژوهش از دو متغیر وابسته و پنج متغیر مستقل با مقیاس نسبتی تشکیل شده است. برای تجزیه و تحلیل توصیفی این متغیرها از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی استفاده شده است. در ادامه به شاخص‌های این متغیرها و نتایج اشاره شده است.

نگاره شماره ۲: شاخص‌های توصیفی کل متغیرهای پژوهش در نمونه آماری مورد مطالعه

متغیر تحقیق	تعداد	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی	انحراف ضرایب	
							چولگی	کشیدگی
بازده دارایی‌ها	۹۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۶۵	۰/۱۲	۲/۵۸	۰/۲۲
بازده حقوق صاحبان سهام	۹۱	۰/۱۸	۰/۰۹	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۱۶
تمرکز مالکیت	۹۱	۵۲/۷۳۸	۲۲/۵۸۵	۵۱۰/۰۹۵	۰/۵۴	۰/۰۰	۲/۱۴	۲/۰۱
مالکیت دولتی	۹۱	۶۳/۲۹۰	۲۳/۹۹۳	۵۷۵/۶۸۴	۰/۴۳	۰/۸۱	۱/۶۸	۱/۶۱
مالکیت خصوصی	۹۱	۳۶/۷۱۰	۲۳/۹۹۴	۵۷۵/۶۸۹	۰/۴۰	۰/۸۲	۱/۵۸	۱/۶۵
شاخص حاکمیت شرکتی	۹۱	۰/۶۱	۰/۱۴	۰/۰۲	۰/۳۸	۰/۱۲	۱/۵۰	۲/۲۴
ریسک اعتباری	۹۱	۰/۲۱	۰/۲۰	۰/۰۴	۲/۷۴	۸/۷۵	۱۰/۸۴۰	۱۷/۴۹۵

بازده دارایی‌ها با میانگین ۰/۰۱۷ و انحراف معیار ۰/۰۱۴ و واریانس ۰/۰۰۰۲ دارای چولگی و کشیدگی مثبت است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضریب چولگی این متغیر بزرگتر از ۱/۹۶ است، بنابراین توزیع آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف دارد. اما با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضریب کشیدگی کوچکتر از ۱/۹۶ است، بنابراین منحنی آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف ندارد.

بازده حقوق صاحبان سهام با میانگین ۰/۱۸۲ و انحراف معیار ۰/۰۹۲ و واریانس ۰/۰۰۸ دارای چولگی و کشیدگی منفی است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضرایب چولگی و کشیدگی این متغیر کوچکتر از ۱/۹۶ است، بنابراین توزیع و منحنی آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف ندارد.

تمرکز مالکیت با میانگین ۵۲/۷۳۸ و انحراف معیار ۲۲/۵۸۵ و واریانس ۵۱۰/۰۹۵ دارای چولگی مثبت و کشیدگی منفی است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضرایب چولگی و کشیدگی این متغیر بزرگتر از ۱/۹۶ است، بنابراین توزیع و منحنی آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف دارد.

مالکیت دولتی با میانگین $۶۳/۲۹۰$ و انحراف معیار $۲۳/۹۹۳$ و واریانس $۵۷۵/۶۸۴$ دارای چولگی و کشیدگی منفی است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضرایب چولگی و کشیدگی این متغیر کوچکتر از $۱/۹۶$ است، بنابراین توزیع و منحنی آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف ندارد.

مالکیت خصوصی با میانگین $۳۶/۷۱۰$ و انحراف معیار $۲۳/۹۹۴$ و واریانس $۵۷۵/۶۸۹$ دارای چولگی مثبت و کشیدگی منفی است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضرایب چولگی و کشیدگی این متغیر کوچکتر از $۱/۹۶$ است، بنابراین توزیع و منحنی آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف ندارد.

حاکمیت شرکتی با میانگین $۰/۶۰۷$ و انحراف معیار $۰/۱۴۳$ و واریانس $۰/۰۲۱$ دارای چولگی و کشیدگی منفی است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضرایب چولگی این متغیر کوچکتر از $۱/۹۶$ است، بنابراین توزیع آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف ندارد.

ریسک اعتباری با میانگین $۰/۲۱۳$ و انحراف معیار $۰/۲۰۰$ و واریانس $۰/۰۴۰$ دارای چولگی و کشیدگی مثبت است. با توجه به این که قدرمطلق انحراف ضرایب چولگی و کشیدگی این متغیر بزرگتر از $۱/۹۶$ است، بنابراین توزیع و منحنی آن در مقایسه با توزیع نرمال انحراف دارد.

بررسی مدل‌های مفهومی پژوهش

در این پژوهش، متغیرهای توضیحی ثابت و متغیرهای وابسته متفاوت است، در نتیجه در پژوهش دو مدل مورد بررسی قرار گرفته است. در این مدل‌ها، تأثیر متغیرهای توضیحی: تمرکز مالکیت، مالکیت خصوصی، شاخص حاکمیت شرکتی و ریسک اعتباری بر روی متغیرهای وابسته بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام بررسی شده است. به دلیل وجود مشاهدات پژوهش به صورت بانک - سال از تحلیل رگرسیون ترکیبی استفاده شده است. در ادامه به نتایج دو مدل پرداخته شده است.

۱- مدل اول پژوهش: بررسی تأثیر متغیرهای پژوهش بر بازده دارایی‌ها

در این مدل مقاطع با مدل پانل و اثرات تصادفی و دوره‌ها با مدل پانل با اثرات ثابت بررسی شده است. شاخص‌های مرتبط با آزمون مفروضه‌های بنیادی تحلیل رگرسیون از کاربرد این روش تجزیه و تحلیل پشتیبانی کرده است. هر چند توزیع بعضی از متغیرهای توضیحی نرمال نیست، اما دارای توزیع تک نمایی و فاقد داده پرت بوده و باقیمانده توزیع مدل به صورت نرمال مشاهده شده است. یک متغیر توضیحی به دلیل ایجاد رابطه همخطی وارد مدل نشده است. آماره دوربین واتسون^۱ مدل با

¹ Durbin-Watson Stat

مقدار ۱/۵۶ در دامنه بین ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ واقع شده است که بیانگر عدم خود همبستگی سریالی است. آماره فیشر^۱ مدل (آزمون ضریب کلی) با مقدار ۱۴/۹۳ بزرگتر از مقدار بحرانی و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۵ است که از وجود رابطه خطی بین حداقل یکی از متغیرهای توضیحی با متغیر وابسته است. متغیرهای مورد مطالعه از مانایی در سطح معناداری برخوردار هستند، بنابراین نتایج استخراج شده قابل اتکا ارزیابی شده است.

آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل تمرکز مالکیت بر روی متغیر وابسته بازده دارایی‌ها با مقدار ۳/۱۱۱- کوچکتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶- و ۲/۵۸- و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۱ است که نشان‌دهنده تأثیر معکوس از متغیر مستقل تمرکز مالکیت بر متغیر وابسته بازده دارایی‌ها است. آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل مالکیت خصوصی بر روی متغیر وابسته بازده دارایی‌ها با مقدار ۰/۵۶۹- کوچکتر از قدرمطلق مقدار بحرانی ۱/۹۶ و سطح معناداری محاسبه شده آن بزرگتر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده نبود تأثیر معنادار از متغیر مالکیت خصوصی بر متغیر وابسته بازده دارایی‌ها است. آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل شاخص حاکمیت شرکتی بر روی متغیر وابسته بازده دارایی‌ها با مقدار ۴/۷۲۸- بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ و ۲/۵۸ و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۱ است که نشان‌دهنده تأثیر مستقیم از متغیر مستقل شاخص حاکمیت شرکتی بر متغیر وابسته بازده دارایی‌ها است. آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل ریسک اعتباری بر روی متغیر وابسته بازده دارایی‌ها با مقدار ۲/۷۲۸- کوچکتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶- و ۲/۵۸- و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۱ است که نشان‌دهنده تأثیر معکوس از متغیر مستقل ریسک اعتباری بر متغیر وابسته بازده دارایی‌ها است. ضریب تشخیص مدل حاکی از آن است که حدود ۶۵ درصد از تغییرات بازده دارایی‌ها بانک‌های جامعه آماری به‌وسیله چهار متغیر مدل شامل: تمرکز مالکیت، مالکیت خصوصی، شاخص حاکمیت شرکتی و ریسک اعتباری تبیین می‌گردد. بنابراین بازده دارایی‌ها به صورت معکوس تحت تأثیر تمرکز مالکیت و ریسک اعتباری و به‌صورت مستقیم تحت تأثیر شاخص حاکمیت شرکتی است. نتایج این مدل مفهومی مورد بررسی در نگاره شماره (۳) نمایش داده شده است.

¹ Fisher

نگاره شماره ۳: نتایج رگرسیون و تأثیر متغیرهای مستقل مدل بر بازده دارایی‌های بانک

متغیر وابسته: بازده دارایی‌ها، تعداد دوره: ۷، تعداد مقطع: ۱۳، تعداد مشاهده شده سالم: ۹۱					
نام متغیر		ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
C	ضریب ثابت	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۸۱	۰/۴۲
OC	تمرکز مالکیت	-۰/۰۰	۶/۲۷E -۰۵	-۳/۱۱	۰/۰۰
PO	مالکیت خصوصی	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۵۷	۰/۵۷
CGI	شاخص حاکمیت شرکتی	۰/۳۰	۰/۰۱	۴/۲۰	۰/۰۰
NPLS	ریسک اعتباری	-۰/۰۱	۰/۰۰	-۲/۷۳	۰/۰۱
ضریب تشخیص		۰/۶۵	میانگین متغیر وابسته		۰/۰۲
ضریب تشخیص اصلاح شده		۰/۶۱	انحراف متغیر وابسته		۰/۰۲
انحراف معیار رگرسیون		۰/۰۱	مجموع مربع انحرافات توجیه نشده		۰/۰۰
آماره F		۱۴/۹۳	آماره دوربین- واتسون		۱/۵۶
ROA = 0.0058 - 0.00019*OC + 0.00004*PO + 0.037*CGI - 0.0112869*NPLS					

۲- مدل دوم پژوهش: بررسی تأثیر متغیرهای پژوهش بر بازده حقوق صاحبان سهام

در این مدل مقاطع با مدل پولد و دوره‌ها با مدل پانل با اثرات ثابت بررسی شده است. شاخص‌های مرتبط با آزمون مفروضه‌های بنیادی تحلیل رگرسیون از کاربرد این روش تجزیه و تحلیل پشتیبانی کرده است. هر چند توزیع بعضی از متغیرهای توضیحی نرمال نیست، اما دارای توزیع تک نمایی و فاقد داده پرت است. آماره دوربین واتسون مدل با مقدار ۱/۶۱ در دامنه بین ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ واقع شده است که بیانگر عدم خود همبستگی سریالی است. آماره فیشرمدل (آزمون ضریب کلی) با مقدار ۱۳/۹۶ بزرگتر از مقدار بحرانی و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۵ است.

آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل تمرکز مالکیت بر روی متغیر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام با مقدار ۲/۲۰۷- کوچکتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶- و ۲/۵۸- و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۱ است که نشان‌دهنده تأثیر معکوس از متغیر مستقل تمرکز مالکیت بر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام است. آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل مالکیت خصوصی بر روی متغیر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام با مقدار ۰/۳۱۰- کوچکتر از قدرمطلق مقدار بحرانی ۱/۹۶ و سطح معناداری محاسبه شده آن بزرگتر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده نبود تأثیر معنادار از متغیر مالکیت خصوصی بر متغیر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام است. آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل شاخص حاکمیت شرکتی بر روی

متغیر بازده حقوق صاحبان سهام با مقدار $5/781$ بزرگتر از مقدار بحرانی $1/96$ و $2/58$ و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از $0/01$ است که نشان‌دهنده تأثیر مستقیم از متغیر مستقل شاخص حاکمیت شرکتی بر متغیر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام است.

آماره نسبت بحرانی (t) محاسبه شده برای تأثیر متغیر مستقل ریسک اعتباری بر روی متغیر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام با مقدار $-3/867$ کوچکتر از مقدار بحرانی $-1/96$ و $-2/58$ و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از $0/01$ است که نشان‌دهنده تأثیر معکوس از متغیر مستقل ریسک اعتباری بر متغیر وابسته بازده حقوق صاحبان سهام است.

نگاره شماره ۴: نتایج رگرسیون و تأثیر متغیرهای مستقل مدل بر بازده حقوق صاحبان سهام بانک

متغیر وابسته: بازده حقوق صاحبان سهام، تعداد دوره: ۷، تعداد مقطع: ۱۳، تعداد مشاهده شده ساله: ۹۱					
نام متغیر		ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
C	ضریب ثابت	۰/۰۹	۰/۰۵	۱/۷۶	۰/۰۸
OC	تمرکز مالکیت	-۰/۰۰	۰/۰۰	-۲/۲۱	۰/۰۳
PO	مالکیت خصوصی	-۰/۰۰	۰/۰۰	-۰/۳۱	۰/۷۶
CGI	شاخص حاکمیت شرکتی	۰/۲۹	۰/۰۵	۰/۷۸	۰/۰۰
NPLS	ریسک اعتباری	-۰/۱۰	۰/۰۳	-۳/۸۷	۰/۰۰
ضریب تشخیص		۰/۶۴	میانگین متغیر وابسته		
ضریب تشخیص اصلاح شده		۰/۵۹	انحراف متغیر وابسته		
انحراف معیار رگرسیون		۰/۰۶	مجموع مربع انحرافات توجیه نشده		
آماره F		۱۳/۹۶	آماره دوربین - واتسون		
ROE = 0.0864 - 0.00099*OC - 0.00012*PO + 0.2863*CGI - 0.100742*NPLS					

ضریب تشخیص مدل حاکی از آن است که حدود ۵۹ درصد از تغییرات بازده حقوق صاحبان سهام بانک‌های جامعه آماری به وسیله چهار متغیر مدل شامل: تمرکز مالکیت، مالکیت خصوصی، شاخص حاکمیت شرکتی و ریسک اعتباری تبیین می‌گردد. بنابراین بازده حقوق صاحبان سهام به صورت معکوس تحت تأثیر تمرکز مالکیت و ریسک اعتباری و به صورت مستقیم تحت تأثیر شاخص حاکمیت شرکتی است. نتایج این مدل مفهومی مورد بررسی در نگاره شماره (۴) نمایش داده شده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌ها، موضوع پیچیده و چندبعدی است. به همین دلیل انواع تعارض و تضاد منافع بین اشخاص و گروه‌ها را می‌توان انتظار داشت. با وجود این، یکی از مهم‌ترین ابعاد تئوری نمایندگی به ناهمگرایی منافع بین مدیران و سهامداران مربوط می‌شود که موضوع اصلی اکثر تحقیقات در این زمینه را تشکیل می‌دهد. به اعتقاد صاحب‌نظران، سهامداران همواره باید نظارت مؤثر و دقیقی را بر مدیریت اعمال نمایند. در سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای در استقرار نظام راهبری (حاکمیت) شرکتی از طریق قانون‌گذاری و نظارت و نیز اقدامات داوطلبانه شرکت‌ها در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه صورت گرفته است. سرمایه‌گذاران و سهامداران آگاهی بیشتری در مورد ضرورت و اهمیت راهبری شرکتی یافته‌اند و نسبت به پیگیری استقرار این نظام در شرکت‌ها علاقه‌مند شده‌اند.

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌باشد.

برای پاسخ به سؤال پژوهش، تعداد چهار فرضیه طرح و تأثیر متغیرهای ساختار مالکیت، تمرکز مالکیت، ریسک اعتباری و اجرای سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر دو شاخص سودآوری (بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام) بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مورد آزمون قرار گرفته است. ساختار مالکیت بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تأثیر ندارد. نتیجه فرضیه، مطابق با انتظار پژوهش، مشاهده نشده است. نتیجه این فرضیه همسو با یافته گل ارضی و مهمان نوازان (۱۳۹۳) در جامعه آماری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. همچنین فرضیه همسو با یافته پژوهش نورلان اورازالین و همکاران (۲۰۱۵) در جامعه آماری بانک‌های تجاری روسیه است.

همچنین نتیجه فرضیه مغایر با یافته پژوهش کوبیسی و سان (۲۰۱۰) در جامعه آماری بانک منطقه منا؛ کیروری (۲۰۱۳) در جامعه آماری بانک در کنیا؛ نگوین و همکاران (۲۰۱۵) در جامعه آماری بانک‌های ویتنام؛ مماتزاکیس، ژانگ، و ونگ (۲۰۱۷) در جامعه آماری بانک‌های تجاری چین؛ و دگناو و ونگ (۲۰۱۷) در جامعه آماری بانک‌های تجاری در اتیوپی است.

تمرکز مالکیت بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، تأثیر معکوس دارد و به بیان دیگر، تمرکز مالکیت در بانک‌های خصوصی کشور پیش‌بینی‌کننده قوی و مناسب برای سودآوری آن‌ها یعنی در دو شاخص بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام است. نتیجه این فرضیه همسو

با یافته‌های پژوهش مماتزاکیس، ژانگ، و ونگ (۲۰۱۷) در جامعه آماری بانک‌های تجاری چین؛ فتحی و البنان (۲۰۱۷) در جامعه آماری بانک‌ها در خاورمیانه و شمال آفریقا (منطقه منا)؛ نگوین، تران، دین، لائی و فام (۲۰۱۵) در جامعه آماری بانک‌های ویتنام؛ کی روری (۲۰۱۳) در جامعه آماری بانک‌های کشور کنیا است.

ریسک اعتباری بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تأثیر معکوس دارد و به بیان دیگر، ریسک اعتباری در بانک‌های خصوصی کشور پیش‌بینی‌کننده قوی و مناسب برای سودآوری آن‌ها یعنی در دو شاخص بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام است. نتیجه فرضیه، مطابق با انتظار پژوهش مشاهده شده است. نتیجه این فرضیه همسو با یافته امیدنی‌نژاد، خوش‌طینت نیک‌نیت و یوسفی (۱۳۹۴) در جامعه آماری بانک‌های ایرانی و شوال پور و اشعری (۱۳۹۲) در جامعه آماری بانک‌ها و مؤسسه اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی است. همچنین نتیجه این فرضیه همسو با یافته نگوین، تران، دین، لائی و فام (۲۰۱۵) در جامعه آماری بانک‌های ویتنام و میلر و نولاس (۱۹۹۷) است.

سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر سودآوری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تأثیر مستقیم دارد. نتیجه فرضیه، مطابق با انتظار پژوهش مشاهده شده است. نتیجه این فرضیه همسو با یافته‌های امیدنی‌نژاد، خوش‌طینت نیک‌نیت و سالاروند مجد (۱۳۹۵) در جامعه آماری بانک‌های خصوصی کشور؛ الوانی و شجاع‌تبیان (۱۳۸۸) در جامعه آماری بانک‌ها و بیمه‌های خصوصی است. همچنین نتیجه فرضیه همسو با یافته پژوهش نگوین، تران، دین، لائی و فام (۲۰۱۵) در جامعه آماری بانک‌های ویتنام؛ سریری (۲۰۱۵) در جامعه آماری ۲۷ بانک اسلامی در ۵ کشور شورای همکاری خلیج؛ الامارنه (۲۰۱۴) در جامعه آماری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اردن و آندرس و والادو (۲۰۰۸) در جامعه آماری ۶۹ بانک از ۶ کشور سازمان همکاری و توسعه اقتصادی است.

براساس یافته‌های پژوهش پیشنهادی کاربردی زیر ارائه می‌گردد:

≠ اصلاح قوانین مرتبط با ساختار مالکیت، درخصوص افزایش درصد مالکیت سهامداران نهادهای غیردولتی واقعی.

≠ وضع قوانین و مقررات، توسط بانک مرکزی درخصوص تعیین حداکثر سقف مجاز سرمایه‌گذاری توسط شرکت‌های وابسته به سهامداران نهادی.

≠ وضع قوانین و مقررات، توسط بانک مرکزی درخصوص حمایت کامل از سهامداران اقلیت و تشویق سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در بانک‌ها برای رقیق کردن تمرکز مالکیت.

- ≠ تهیه دستورالعمل مدون توسط بانک مرکزی برای کنترل ریسک اعتباری
 - ≠ آموزش کافی به مدیران اجرایی درخصوص شناخت ریسک اعتباری در فعالیت‌ها
 - ≠ کنترل و نظارت مستمر توسط مدیران سیستم بانکی بر ریسک اعتباری
 - ≠ وضع قوانین و مقررات، توسط بانک مرکزی درخصوص حاکمیت شرکتی براساس مدل کومار شامل: مسئولیت‌های هیئت مدیره، ساختار هیئت مدیره، حقوق سهامداران، شفافیت و افشای کمیته حسابرسی.
 - ≠ آموزش کافی به مدیران مستقل، اجرایی و کارکنان بانک‌ها برای طراحی، پیاده‌سازی و اجرای صحیح حاکمیت شرکتی.
- با توجه به محدودیت‌ها و تجربه‌های حاصل از تحقیق، به تحقیقات آتی، این پیشنهادها ارائه می‌گردد:
- ۱- مدل پژوهش در جامعه آماری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بررسی شده است، بنابراین به پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌گردد که مدل پژوهش در جامعه آماری بانک‌های دولتی نیز مورد بررسی قرار دهند.
- با توجه به اینکه حاکمیت شرکتی دارای موضوعات گسترده است، بنابراین به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌گردد که شاخص‌های مختلف را مورد بررسی قرار دهند.

منابع و مأخذ

- 1- Aebi, Vincent; Sabato, Gabriele (2012), Risk Management, Corporate Governance And Bank Performance In The Financial Crisis, *Journal of Banking and Finance*, forthcoming.
- 2- Al-Amarneh, Asma (2014), Corporate Governance, Ownership Structure And Bank Performance In Jordan, *International Journal of Economics & Finance*, 6(6).
- 3- Al-Baidhani, Mohsen Ahmed (2015), The Effects of Corporate Governance On Bank Performance: Evidence From The Arabian Peninsula. (MBA, PhD Candidate), Putra University, Malaysia.
- 4- Alvani, Mahdi; Shoja'ati n, Mehrdad (2009), Corporate governance and banks and private insurance performance, MA Thesis in Banking, Higher Institution of Banking (*In Persian*).
- 5- Andres, de Pablo; Vallelado, Eleuterio (2008), Corporate Governance In Banking: The Role of The Board of Directors, *Journal of Banking & Finance*, 32, 2570-2580.
- 6- Bourkhis, Khawla; Omri, Abdelwahed (2016), Ownership concentration, risk and performance: Comparison between MENA Islamic and conventional banks, *Journal of Islamic Legal Studies*, 2(2).
- 7- Burkart, M.; Gromb, D.; Panunzi, F. (1997), Large Shareholders, Monitoring and Value of Firm, *The Quarterly Journal of Economics*, 112(3), p. 693.
- 8- Cheshmi, Ali; Ostad, Elham (2014), Study of the effect of ownership on banks performance, MA Thesis in Economic Development and Planning, Ferdowsi Univesity, Mashhad, Department of Administrative and Economic Affairs (*In Persian*).
- 9- Dagnaw Dinberu, Yidersal; Wang, Man (2017), Ownership and profitabilitiy: Evidence from Ethipian banking sector, *Journal of Scientific and Research Publications*, 7(2), Feb. 2017.

- 10- Ekanayake, E.M.N.N.; Premerathne, D.G.P.V. (2016), Impact of ownership structure on bank performance; Evidence from Sri Lanka, *Asia Pacific Journal of Advanced Business and Social Studies*, 2(1).
- 11- Fathi, Sara; El Bannan, Mona A. (2017), Does ownership structure matter for bank performance in the MENA region? an empirical evidence, *Asian Journal of Finance & Accounting*, 9(2), 2017.
- 12- Golarzi, Gholamhossein; Mehmannaavazan, Soheyla (2014), Study of the effect of ownership structure on performance of banks listed in Tehran Stock Exchange, *The First International Conference of Accounting and Management*, Tehran (*In Persian*).
- 13- Han, K.C.; Suk, D.Y. (2006), The Effect of Ownership Structure on Firm Performance: Additional Evidence, *Review of Financial Economics*, 7(2), 143-155.
- 14- Kiruri, R.M. (2013), The Effects of Ownership Structure on Bank Profitability In Kenya, *European Journal of Management Sciences and Economics*, 1(2), 116-117.
- 15- Kobeissi, N.; Sun, X. (2010), Ownership structure and bank performance: Evidence from the Middle East and North Africa Region, *Comparative Economic Studies*, Palgrave, MacMillan, 52(3), pp. 287-323.
- 16- Kumar, Prashant (2011), corporate governance index formulation: Compliance with commercial banks of Nepal, *International Journal of Multidisciplinary Research*, 1(5), Sep. 2011, ISSN 2231-5780.
- 17- La Porta, R.; Lopez-de-Silanes, F.; Shleifer A. (2000), Tunnelling, *American Economic Review Papers and Proceedings*, 90(2), 22-27.
- 18- Miller, S.M.; Noulas, A. (1997) Portfolio Mix and Large Bank Profitability in the USA, *Applied Economics*, 29, p. 505-512.
- 19- Mamatzakis, Emmanuel; Zhang, Xiaoxiang; Wang, Chaoke (2017), Ownership structure and bank performance: An emerging market perspective, *Munich Persoanl RePEc Archive (MPRA)*, Jul. 2017.

- 20- Nakhaei, Habibollah; Zahrayi, Seyedeh Maryam (2017), Relationship between ownership structure and performance of financial intermediates (banks, investment companies, insurance companies) listed in Tehran Stock Exchange, *Management and Accounting Researches Monthly*, 2(4), Apr. 2017 (*In Persian*).
- 21- Neyestanaki, Mahdi; Izadi, Hossein (2015), Study of relation between corporate governance and performance of banks listed in Tehran Stock Exchange, *The Third International Conference of Modern Researches in Accounting and Management*, Istanbul (*In Persian*).
- 22- Nguyen, Hong Son; Tran, Thi Thanh Tu; Dinh, Xuan Cuong; Lai, Anh Ngoc; Pham, Bao Khanh (2015), Impact of Ownership Structure and Bank Performance – An Empirical Test in Vietnamese Banks, *International Journal of Financial Research*, 6(4), 2015.
- 23- Nurlan, Orazalin; Monowar, Mahmood; Keun Jung, ee (1015), “Banka Ownership and Performance: Evidence from Russia in a Post Crisis Period, *Journal of Accounting, Finance and Economics*, 5(1), Sep. 2015, pp. 46-55.
- 24- Omidinejad, Mohammad; Khoshtinat Nikniyat, Mohsen; Yousefi, Mohsen (2015), Relation of credit risk and performance of Iranian banks, MA Thesis in Business Management, Khatam University, Faculty of Financial Management (*In Persian*).
- 25- Omidinejad, Mohammad; Khoshtinat Nikniyat, Mohsen; Salarvand Majd, Ebrahim (2016), The impact of corporate governance on financial performance of private banks, MA thesis in Business Management, Khatam University, Faculty of Financial Management and Banking (*In Persian*).
- 26- Rahimian, Nezamoddin; Mohammadi, Hamid; Salehirad, Masumeh (2013), the role of corporate governance mechanisms in bank performance, *Journal of Accounting Studies*, 1(1), 97-119.
- 27- Sariri, Samir (2015), Corporate Governance Disclosure Practices and Performance of Islamic Banks in GCC Countries, IIUM Institute of Islamic Banking and Finance, *Journal of Islamic Finance*, 4(2), 2015, pp. 1-17.

- 28- Shavalpour, aaeed; Ash'ari, Elham (3033), Study of the effect of credit risk on banks profitability in Iran, *Journal of Financial Researches*, 2, 229-246 (*In Persian*).
- 29- Shiri, Ardeshir; Eshraghi Samani, Roya; Mohammadi, Yadegar; Jafarinia, Gholamreza (2016), The impact of corporate governance on profitatbility of banks (Case study: Banks listed in Tehran Stock Exchange), *Management and Accounting Researches Monthly*, No. 31, Jan. 2017 (*In Persian*).
- 30- Shleifer, A.; Vishny, R. (1997), Large Shareholders and Corporate Control, *Journal of Political Economy*, 94, 461-488.



پیوست

پیوست شماره ۱: شاخص حاکمیت شرکتی

ردیف	پرسش	بلی	خیر
	گروه ۱: مسئولیت‌های هیئت مدیره		
۱	آیا هیئت مدیره اهداف تجاری خود را مشخص کرده است؟		
۲	آیا هیئت مدیره می‌تواند دستورالعمل راهبردی نشان دهد؟		
۳	آیا علاوه بر بانک مرکزی، صلاحیت مدیرعامل را هیئت مدیره نیز تأیید کرده است؟		
۴	آیا در ارزیابی مدیران ارشد، هیئت مدیره با سرپرستان مشاوره کرده است؟		
۵	آیا هیئت مدیره فعالیت‌های عمده مثل وام، نقدینگی، سرمایه‌گذاری، پذیره‌نویسی بیمه و غیره را تأیید می‌کند؟		
۶	آیا هیئت مدیره کنترل و تأیید می‌کند که پرداختی اعضای مدیریت و کارکنان کلیدی مطابق با فرهنگ بانک است؟		
۷	آیا هیئت مدیره کنترل و تأیید می‌کند که مدیریت ارشد سیاست‌ها و رویه‌هایی برای کنترل فعالیت‌های خود مطابق با خط‌مشی شغلی مصوب مشخص کرده است؟		
۸	آیا هیئت مدیره روش‌های کنترل بانک‌ها را تأیید می‌کند و کنترل می‌کند که آن‌ها به‌درستی انجام شوند؟		
۹	آیا هیئت مدیره کنترل می‌کند که شکل مؤثری از مدیریت ریسک وجود داشته باشد؟		
۱۰	آیا هیئت مدیره تعهدات قانونی مؤسسات مالی را درک می‌کند؟		
۱۱	آیا هیئت مدیره همسویی با تعهدات قانونی مؤسسات مالی را کنترل می‌کند؟		
۱۲	آیا هیئت مدیره عملکرد مالی بانک را نظارت می‌کند؟		
۱۳	آیا هیئت مدیره استانداردها انجام کار و رفتار اخلاقی کارکنان سازمان را تهیه می‌کند؟		
۱۴	آیا هیئت مدیره با سرپرستان ارتباط داشته و هنگام درخواست آن‌ها، تشکیل جلسه می‌دهد؟		
۱۵	آیا هیئت مدیره از گزارش‌های صادره توسط سرپرستان اطلاع داشته و اجرای توصیه‌های آنان را کنترل می‌کند؟		
۱۶	آیا هیئت مدیره خودارزیابی دوره‌ای انجام می‌دهد؟		
۱۷	آیا هیئت مدیره شرایط مالی بانک را به سهامداران گزارش می‌دهد؟		
۱۸	آیا هیئت مدیره هنگام تصمیم‌گیری درباره فعالیت‌هایی که بر سهامداران تأثیر می‌گذارد، با سهامداران مشورت می‌کند؟		
۱۹	آیا هیئت مدیره اطلاعات مهم را به سهامداران گزارش می‌دهد؟		
۲۰	آیا هیئت مدیره قراردادهایی را که بر تصمیمات سرمایه‌گذاری سهامداران تأثیر می‌گذارد، به آنان گزارش می‌دهد؟		

ردیف	پرسش	بلی	خیر
۲۱	آیا هیئت مدیره قبل از اجرای بسته‌های جبرانی، گزارش‌های جبرانی برای تأیید به سهامداران ارائه می‌دهد؟		
۲۲	آیا هیئت مدیره برنامه رسمی برای مدیران و افراد جدید به‌عنوان جانشین مدیریت ارشد و سایر وظایف بحرانی درون شرکت، دارد؟		
۲۳	آیا برنامه جانشینی، نظام قانونگذاری مالی را تحت پوشش قرار می‌دهد؟		
۲۴	آیا اعضای هیئت مدیره آیین‌نامه و اصول اخلاقی بانک مرکزی را امضا می‌کنند؟		
۲۵	آیا اعضای هیئت مدیره احساس می‌کنند که آیین‌نامه بانک مرکزی درست است؟		
۲۶	آیا پس از عضو شدن در هیئت مدیره این بانک، تسهیلات پایه و وام اعتباری دریافت کرده‌اید؟ (غیر از وام FD، وام اوراق قرضه دولتی یا بانک مرکزی و وام تسهیلات کارکنان)		
۲۷	آیا به متصدی وام/ مدیرعامل پیشنهاد اعطای هر نوع وام به دوستان، اقوام خود، یا سایر افراد در این بانک را داده‌اید؟		
۲۸	آیا هیئت مدیره هنگام تصمیم‌گیری درباره مسائل تشکیلاتی مهم از انجمن مشتریان، اتحادیه تجاری و رهبر سیاسی، تحت فشار بوده است؟		
۲۹	آیا بانک شما سیاست‌های زیر را رعایت می‌کند: الف) سیاست مربوط به توسعه منابع انسانی ب) سیاست مربوط به اعتبارات ج) سیاست مربوط به دارایی و بدهی د) سیاست برنامه‌ریزی سود هـ) سیاست سرمایه‌گذاری و) سیاست تدارکات		
۳۰	آیا جلسات هیئت مدیره از قبل برنامه‌ریزی شده و در ابتدای سال مالی، غیر از موارد اضطراری، به تمام اعضا ابلاغ می‌شود؟		
۳۱	آیا هیئت مدیره به قوانین مربوط به ذینفعان احترام می‌گذارد؟		
۳۲	آیا هیئت مدیره سیاست مشارکت کارکنان را به کار گرفته است یا خیر؟		
۳۳	آیا هیئت مدیره به ذینفعان اجازه حاکمیت شرکتی بهتر می‌دهد یا خیر؟		
گروه ۲: ساختار هیئت مدیره			
۱	آیا رئیس هیئت مدیره، فردی غیر از مدیرعامل شرکت است؟		
۲	آیا تقسیم مسئولیت‌ها و اختیارات رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل، شفاف است؟		
۳	آیا تمام اعضای هیئت مدیره با دستورالعمل‌ها مطابقت دارند؟		
۴	آیا بانک دارای کمیته بازنگری فعالیت است؟		

ردیف	پرسش	بلی	خیر
۵	آیا بانک دارای کمیته پاداش است؟		
۶	آیا بانک دارای کمیته پرداخت است؟		
۷	آیا بانک دارای کمیته انتصاب است؟		
۸	آیا بانک دارای کمیته مدیریت ریسک است؟		
۹	آیا بانک دارای کمیته بازنگری وام است؟		
۱۰	آیا بانک دارای کمیته تدارکات است؟		
۱۱	آیا بانک دارای کمیته حسابرسی مستقل است؟		
۱۲	آیا هیئت مدیره از تمام وقت جلسه استفاده می‌کند؟		
۱۳	آیا جلسات هیئت مدیره طبق برنامه آغاز می‌شود؟		
۱۴	آیا دستور جلسه هیئت مدیره طی زمان مقرر ابلاغ می‌شود؟		
۱۵	آیا جلسات هیئت مدیره طبق آیین‌نامه درست برگزار می‌شود؟		
	گروه ۳: حقوق سهامداران		
۱	آیا بانک اجلاس سالیانه سهامداران را در زمان توصیه شده برگزار می‌کند؟		
۲	آیا بانک از قانون «یک سهم، یک رأی» استفاده می‌کند؟		
۳	آیا بانک مجمع عمومی سالیانه را ۲۱ روز قبل به اطلاع سهامداران می‌رساند؟		
۴	آیا بانک اجازه رأی جانشین را می‌دهد؟		
۵	آیا بانک اجازه رأی تجمعی را می‌دهد؟		
۶	آیا بانک اجازه رأی‌گیری توسط دستگاه‌های الکترونیکی (پست الکترونیک، نامبر، پیام‌رسان) را می‌دهد؟		
۷	آیا بانک دارای خط‌مشی سود سهام روشن است؟		
۸	آیا بانک مشخص کرده چرا سود سهام در مقدار خاص تعیین شده؟		
۹	آیا «مجمع عمومی عادی سالیانه» براساس الزامات بانک مرکزی و قانون شرکت‌ها انجام می‌شود؟		
۱۰	آیا «مجمع عمومی عادی سالیانه» طی زمان مشخص شده شروع و خاتمه می‌یابد؟		
۱۱	آیا بانک به سهامداران اجازه استفاده از روش امن ثبت مالکیت و انتقال سهام را می‌دهد؟		
۱۲	آیا هیئت مدیره به سهامداران اجازه می‌دهد در مورد حسابرس مستقل و دستیاران در «مجمع عمومی عادی سالیانه» سؤال کنند؟		
۱۳	آیا با تمام سری سهامداران به‌طور مساوی برخورد می‌شود؟		
۱۴	آیا هیئت مدیره از سهامداران اقلیت آگاهی دارد؟		
	گروه ۴: شفافیت و افشا		

ردیف	پرسش	بلی	خیر
۱	آیا هیئت‌مدیره مطابق با الزامات بخشنامه‌ها و قوانین بانک فعالیت می‌کند؟		
۲	آیا بانک مرکزی جلسات بیشتری برای هیئت‌مدیره درخواست کرده است؟		
۳	آیا تمام مدیران در جلسات هیئت‌مدیره شرکت می‌کنند؟		
۴	آیا بانک حضور مدیران در جلسه را مشخص می‌کند؟		
۵	آیا مدیران به تعهدات خود به کمیته‌ها و کمیته‌های فرعی هیئت‌مدیره وفادارند؟		
۶	آیا بانک حضور مدیران در جلسات کمیته‌ها را مشخص می‌کند؟		
۷	آیا اسناد مربوط به دستور جلسه، صورت جلسه هیئت مدیره و اوراق قبل از جلسه و با وقت کافی برای پیگیری اسناد، به مدیران داده می‌شود؟		
۸	آیا حضور در جلسه ثبت می‌شود؟		
۹	آیا هیئت مدیره سابقه حضور افراد در جلسات را از طریق تلفن یا روش‌های دیگر نگه می‌دارد؟		
۱۰	آیا صورت جلسه در جلسات هیئت مدیره تهیه می‌شود؟		
۱۱	آیا در صورت جلسه ثبت می‌شود کدام عضو از رأی دادن درباره مسائل خاص خودداری کرده است؟		
۱۲	آیا رئیس هیئت‌مدیره تمام جلسات هیئت‌مدیره را کنترل می‌کند؟		
۱۳	آیا رئیس هیئت‌مدیره بدون تحت‌الشعاع قرار دادن بحث، این کار را انجام می‌دهد؟		
۱۴	آیا رئیس هیئت‌مدیره با کنترل این که هر عضو در بحث شرکت می‌کند، ایجاد انگیزه می‌کند؟		
۱۵	آیا رئیس هیئت‌مدیره بحث را هدایت می‌کند، اما کنترل می‌کند که نارضایتی‌ها حل شوند؟		
۱۶	آیا رئیس هیئت‌مدیره کنترل می‌کند که تصمیم اتخاذ شده به‌درستی درک و ثبت شده است؟		
۱۷	آیا بانک وب سایت دارد؟		
۱۸	آیا گزارش سالیانه برای دانلود از وب سایت بانک، موجود است؟		
۱۹	آیا وب سایت یا گزارش‌های دستی حاوی اطلاعات زندگی‌نامه مدیران است؟		
۲۰	آیا بانک صورت سود و زیان حسابرسی نشده و ترازنامه فصلی خود را منتشر می‌کند؟		
۲۱	آیا بانک صورت سود و زیان و ترازنامه خود را طی دوره بعد از سال مالی افشا می‌کند؟		
۲۲	آیا بانک نام کامل و شرح فعالیت‌های خود را افشا می‌کند؟		
۲۳	آیا بانک نشانی ثبت شده خود را افشا می‌کند؟		
۲۴	آیا بانک نشانی مسئول ثبت خود را افشا می‌کند؟		
۲۵	آیا بانک نام و نشانی مدیران خود را افشا می‌کند؟		
۲۶	آیا بانک تاریخ ثبت خود را افشا می‌کند؟		
۲۷	آیا بانک خلاصه تاریخچه عملیات خود را ارائه می‌دهد؟		
۲۸	آیا بانک ساختار سرمایه ثبت شده و صادره خود را افشا می‌کند؟		

ردیف	پرسش	بلی	خیر
۲۹	آیا بانک تاریخچه سرمایه اخیر خود را افشا می‌کند؟		
۳۰	آیا بانک تاریخچه سود سهام خود را افشا می‌کند؟		
۳۱	آیا بانک شرایط خاص مربوط به انتقال سهام شرکت را مشخص می‌کند؟		
۳۲	آیا صورت سود و زیان و ترازنامه بانک حاوی اقلام ترازنامه‌ای مطابق با استاندارد حسابداری نپال و استانداردهای حسابرسی نپال است؟		
۳۳	آیا بانک هدف مالی را در گزارش سالیانه افشا می‌کند؟		
	گروه ۵: کمیته حسابرسی		
۱	آیا بانک دارای کمیته حسابرسی مستقل است؟		
۲	آیا کمیته حسابرسی شرکت توسط یک مدیر غیراجرایی با مشارکت کارکنان اداره می‌شود؟		
۳	آیا رئیس کمیته حسابرسی، مستقل است؟		
۴	آیا کمیته حسابرسی توانسته صورت‌های مالی را بازنگری کرده و قبل از تأیید صورت‌های مالی، گزارشی به هیئت مدیره ارائه دهد؟		
۵	آیا کمیته حسابرسی همسویی مدیریت و کارکنان با سیاست‌ها، قوانین، مقررات و دستورالعمل‌ها را کنترل می‌کند؟		
۶	آیا کمیته حسابرسی سرمایه‌گذاری و معاملات دارای اثر معکوس بر شرکت را بازنگری می‌کند؟		
۷	آیا کمیته حسابرسی بر حساب‌رسان نظارت می‌کند تا مطمئن شود که حساب‌رسان داخلی و خارجی مستقل از مدیریت کار می‌کنند؟		
۹	آیا کمیته حسابرسی تلاش‌های مدیریت برای اصلاح نقایص مشخص شده توسط حساب‌رسان داخلی و خارجی را کنترل می‌کند؟		
۱۰	آیا کمیته حسابرسی جلسات خود را مطابق الزامات بانک مرکزی و قانون شرکت‌ها برگزار می‌کند؟		
۱۱	آیا کمیته حسابرسی جلساتی با هیئت مدیره برگزار می‌کند تا درباره مسائل این کمیته بحث شود؟		
۱۲	آیا کمیته حسابرسی بازدهی را که بانک مرکزی مشخص می‌کند، بازنگری می‌کند؟		
۱۳	آیا کمیته حسابرسی کنترل می‌کند که عملیات مدیریت ریسک مستقل و جامع باشد؟		
۱۴	آیا کمیته حسابرسی کنترل می‌کند که یک حساب‌رس مستقل برای انجام حسابرسی صورت‌های مالی به کار گرفته شده باشد؟		